

Intervju

Njegovo gibanje naj bi se zavzemalo za pravičnejša družbena razmerja, prijaznejše odnose med ljudmi, ohranitev okolja. Sam se ne čuti odgovornega za nepravilna razmerja, nastala med procesom privatizacije, čeprav je takrat vodil vlado. Nasprotno, prepričan je, da je Sloveniji uspelo ohraniti socialno kohezivnost in da je pri nas manj bogatašev kot drugje. S Kučanovim forumom se ne želi primerjati, prav tako se ne namerava kosati s strankami na volitvah. Na lokalnih bo podprl programsko sorodne liste, do državnozborskih pa je še daleč. Veselilo ga bo, če bodo stranke prevzele cilje njegovega gibanja, in potem zanj ne bo pomembno, katera bo zmagala.

**Intervju: dr. Janez Drnovšek,
predsednik republike**

Fotografije: Uroš Hočevnar

»Morda nekateri č

Začniva z vašo zadnjo knjigo *Misli o življenju in zavedanju*, v kateri ni nič politike, je pa veliko duhovnosti. Je vaša nova podoba posledica razmišljanj ob boleznih, ki jo v knjigi večkrat omenjate, ali gre tudi za obračun z lastno preteklostjo?

Ne eno ne drugo. O boleznih sploh ne razmišljam in nisem razmišljal. Pustila je pač neko spoznanje. Tudi za obračun s preteklostjo ne vidim razlogov. S preteklostjo se ne da obračunati, lahko se samo spraviš z njo. Tako da o njej ne razmišljam in se z njo ne obremenjujem.

Deset let ste bili predsednik vlade, prav v obdobju, ko se je dogajalo, kar ugledni pisatelj Drago Jančar imenuje prihvatizacija. Takrat je peščica na hitro obogatela, mnogi pa so ostali na družbenem obrobju. Ali imate zaradi tega kdaj slabo vest?

Ocena je popolnoma zgrešena. Slovenija je edina država, ki ji je med tranzicijo uspelo ohraniti socialno kohezivnost. Pri nas je manj bogatašev kot drugje. Ves čas so nam očitali, da smo premalo in prepočasi privatizirali. Tako domači kot tuji kritiki so pritiskali na nas, naj ta proces izvedemo hitreje. Dejstvo je, da smo prevzeli demokrati in tržni sistem, ki imata svoje zakonitosti, in zdaj jih spoznavamo. Morda smo si v tem sistemu eden bolj, drugi manj nesrečno zaupali, mislili, da bo sam uredil vse, kot je treba. Izkušnje kažejo, da ni vse tako. Tržni sistem lahko koristi, ampak če mu prepustiš vse, povzroča velike anomalije, hude socialne napetosti, onesnaževanje okolja. To je ena od izkušenj, da je tržni sistem treba uporabiti, vendar dobiček kot gibalo vseeno omejiti, torej ne smemo dopustiti, da odloča o vsem v družbi.

Vaša knjiga se bo najbrž dobro prodajala. Stane 4990 tolarjev, od tega bo šel stotak v človekoljubne namene. Kaj pa preostali izkupiček? Zakaj ne bo šel ves v humanitarne namene?

To bi morali vprašati Mladinsko knjigo, ki je postavila ceno, ima stroške z vsem, z obdelavo knjige in njeno distribucijo. Založba je sklenila, da bo dala po sto tolarjev na prodano knjigo v humanitarne namene. Kaj bom storil s svojim avtorskim honorarjem, se bom še odločil. Iz svojega dohodka sicer kar precej dajem za humanitarne namene.

Deset let ste vodili stranko LDS, zdaj pa ustanovljate Gibanje za pravičnost in razvoj, ki naj ne

čutijo nostalgijo»

»Če bodo reforme izvedene dobro, bo to bolje za vse državljane.«

» bi bilo strankarsko oziroma naj bi bilo nadstrankarsko. V čem se bo razlikovalo od Foruma 21, ki ga je ustanovil vaš predhodnik Milan Kučan?

V čem pa naj bi mu bilo podobno? Ne vem dosti o tem, kakšen je Forum 21, prav tako ne dosti o njegovem delovanju, zato bi težko govoril o njem. Tudi ne vidim nobenega razloga, da bi ga posnemal. Gibanje za pravičnost in razvoj bo delovalo v smeri, o kateri govorim v svoji knjigi, namreč, da ne smemo vsega prepustiti logiki dobička, ampak ji kaže postaviti mejo, vmes mora poseči človeška zavest. Vzpostaviti moramo čim bolj pravična družbena razmerja, ohranjati okolje, v katerem živimo, zdravo živeti, imeti prijazne, pozitivne medsebojne odnose. Zdelo se mi je, da bi prav s tem lahko pritegnil čim več ljudi, ki podobno razmišljajo, da bi lahko skupaj kaj naredili, ustvarili več pozitivne energije in potem vsak na svojem področju premikali stvari naprej v tej smeri.

Ali bodo v vašem gibanju delovale vplivne in znane osebnosti, podobno kot v Kučanovem forumu?

Posebej nisem nikogar vabil, sploh ne znanih osebnosti. Ne zdi se mi smiselno vabiti ljudi, ki so bili že do zdaj vključeni v vse mehanizme. Rezultat teh mehanizmov ni zadosten, želim nekaj več. Pritegniti želim druge, tiste, ki mislijo, da ne morejo vplivati, spreminjati stvari na bolje. Če se mi bo pridružil tudi kakšen politik, bo prav tako v redu, kajti nikogar ne bomo odganjali. Prav je, če tudi oni tako mislijo ali začnejo tako misliti in bodo tako delovali v svojih strankah. Predvsem želim, da bi se navedeni cilji izrazili v družbi. Tega ne nameravam delati proti politiki, proti strankam in ustanovam. Če bo politika zaradi gibanja začela

sprejemati takšne cilje, če jih bodo stranke vključevale v svoje programe, toliko bolje.

Občnega zbora gibanja se bo udeležilo precej poslancev LDS (pogovarjali smo se pred zborom; op. p.). Prišlo naj bi jih okoli deset. Vas to ne moti?

Ne vem, koliko jih bo prišlo. Posebej jih nisem vabil. O gibanju vedo tisto, kar iz medijev vedo vsi drugi. Morda nekateri občutijo nostalgijo, kar se mi ne zdi čudno. Navsezadnje sem bil enajst let predsednik LDS, marsikaj smo skupaj naredili, zato me ne preseneča, da bo prišel kdo iz LDS.

Nekateri poslanci LDS pričakujejo, da boste rešili opozicijo z novo stranko ali nekakšnim zborom za demokracijo. Je pričakovanje utemeljeno?

Nikoli nisem nameraval narediti ničesar drugega, kar govorim. Namen gibanja ni kosanje s političnimi strankami in boj za oblast. Ne bomo se vpletali v sedanja razmerja med vlado in opozicijo. Zato kot predsednik države večkrat javno pohvalim vlado, če ima prav, če pa mislim, da dela narobe, prav tako povem. Enako velja za opozicijo. Pomembna je samo vsebina, ne pa, kdo je na kateri strani.

Lokalnih volitev naj bi se ponekod udeležile liste z vašo podporo. Ali bo gibanje nastopilo na državnih volitvah čez dve leti?

Za zdaj ne vidim te možnosti. Po pravici povedano, o njej niti nisem razmišljal. Gibanje ni bilo ustanovljeno s tem namenom. Na državnoborskih volitvah bi se najbrž težje pojavili z listo samostojnih kandidatov. Nismo razmišljali o volitvah, ampak o dejavnosti ljudi, ki niso vključeni v institucije. Predvsem bi delovali kot civilna družba. Kar zadeva lokalne volitve, se lahko marsikaj od tega, o čemer govorimo v gibanju, učinkovito rešuje v lokalnih skupnostih. Če na volitvah nastopi lista, ki se zavzema za podobne cilje kot naše gibanje, se mi zato zdi smiselno, da jo podpremo. O državnoborskih volitvah pa nisem razmišljal, ker so še daleč. Medtem se lahko marsikaj zgodi. Veselilo me bo, če bodo naše cilje do takrat prevzele obstoječe politične stranke, če bodo te teme razširjene pri vseh. Potem ne bo pomembno, katera bo zmagala na volitvah. Naš cilj je čim več ljudi pritegniti k takšnemu razmišljanju in uresničiti svoje namere, ne pa prevzem oblasti.

Lastnik RTV Net Stojan Auer je v Mariboru ustanovil Listo za pravičnost in razvoj, ki nima nobene zveze z vašim gibanjem. Ali lahko njegovo

dejanje razumemo kot maščevanje, ker ga niste pomilostili, ko je bil zaprt zaradi davčne utaje?

Po pravici povedano, ne vem, kako naj ga razumemo. Težko komentiram. Seveda se mi ne zdi korektno, da nekdo ustanovi listo z enakim imenom kot gibanje. Očitno želi za svojo aktivnost izkoristiti ime našega gibanja. To je po svoje zavajanje ljudi.

Pomilostili pa ste nekdanjega direktorja Hita Danila Kovačiča. Ali se je pridružil vašemu gibanju?

Ne da bi vedel.

Pred kratkim ste spet vzeli v službo tri od osmih svetovalcev, ki ste jih odpustili. Ali ste jim oprstili napake ali je šlo za nekakšno šok terapijo, ki jo opisujete v svoji knjigi?

To bom prepustil vašemu ugibanju. Gre za organizacijske posege, preurejanje urada. Zdaj še bolje deluje kot prej.

Samo v prvih treh mesecih ste za potovanja po svetu porabili malo manj kot sto milijonov tolarjev davkoplačevalskega denarja. Med drugim ste se udeležili duhovne olimpijade v Indiji in si ogledali katedralo v Santiagu de Compostella v Španiji. Kaj ste tam storili za Slovenijo?

Marsikaj. Podatke o stroških mojih potovanj je treba gledati v celotnem obdobju mojega predsedovanja. Tako boste ugotovili, da nisem porabil nič več kot prvi predsednik, verjetno celo manj. V prvih mesecih tega leta sem pač več potoval kot prejšnja, odkar sem predsednik države. V indijskem Bangaloreju je bilo navzočih dva in pol milijona ljudi, po televiziji jih je prireditev gledalo najmanj dvesto milijonov. Tam sem nastopil kot slovenski predsednik, bil sem častni in prvi govornik pred velikanskim avditorijem, ljudmi, ki morda še nikoli niso slišali za Slovenijo, in mislim, da jim je to ostalo v spominu. Težko si predstavljam, da bi kakšna druga poteza tako učinkovala na tolikšno množico. Podobno je bilo na Kitajskem. Enourni intervju, ki sem ga dal za kitajsko televizijo, naj bi po ocenah gledalo nekaj sto milijonov ljudi, ki najbrž o Sloveniji prav tako niso veliko vedeli ali skoraj nič. Mislim, da imajo takšne stvari velik učinek. Katedralo v Galiciji pa sem obiskal, ker sem bil pač tam. Sestal sem se z galicijsko vlado, se pogovarjal o sodelovanju. Galicija ima tri milijone prebivalcev, torej več kot Slovenija. Navezanih je kar nekaj poslovnih stikov, denimo Prevent ima tam tovarno. To je največja slovenska investicija v Španiji in zanjo tam vedo. Pomembne pa so tudi druge oblike sodelovanja.

Omenili ste, da večkrat kritizirate vlado in opozicijo. Ali ni po naši ustavi predsedniška funkcija zgolj protokolarne narave? V Nemčiji, kjer

imajo podoben ustavni sistem, se predsednik oglašja bolj redko.

Pred kakšnim letom sem v naših medijih bral članek o tem, kako je nemški predsednik nastopil v javnosti in kritiziral vlado zaradi davčne politike in ekonomskih ukrepov. Takrat se je novinar spraševal, ali bo kdaj slovenski predsednik storil kaj takšnega in kritiziral vlado. Novinarji se boste morali med sabo zmeniti, kakšnega predsednika pričakujete. Ko sem na začetku mandata manj nastopal in se držal bolj restriktivnega tolmačenja predsedniške funkcije, so se vsi spraševali, zakaj se več ne oglašam. Zdaj večkrat nastopam s svojimi stališči, pa jim spet ni prav.

Izjavili ste že, da podpirate gospodarske in socialne reforme, vendar ob sporazumu z vsemi družbenimi sloji. Ali je oblikovanje partnerstva za razvoj, ki so se mu pridružile vse parlamentarne stranke razen LDS, prava pot k rešitvi?

Poteza je vsekakor dobra. Predsednik vlade si je stvar dobro zamislil in naredil, tudi Borut Pahor in njegova stranka sta se prav odločila, ko sta vstopila v partnerstvo. Če gre za projekte, pomembne za državo, je prav, da takrat stranke stopijo skupaj, najdejo usklajeno rešitev in jo podprejo. Če bodo reforme izvedene dobro, bo bolje za vse državljane. Opozicija ne more razmišljati, češ naj bo državi čim slabše, da bo za vlado slabše. Takšna soočenja med vlado in opozicijo ne smejo škodovati državljanom, da slabše živijo, čeprav bi lahko bolje. Prav se mi zdi, da pri ključnih projektih vlada in opozicija sodelujeta. Zato menim, da je potreben tudi dogovor s sindikati. Reform, ki zadevajo delavce, se je težko lotiti brez sindikatov in delavcev. To bi bilo za vlado kritično, saj lahko izbruhnejo socialne napetosti. Zato je mnogo bolje skleniti sporazum tudi s socialnimi partnerji, tako kot s političnimi strankami. Po mojem to ni nemogoče, da se dogovoriti, tudi s sindikati.

Ste vrhovni poveljnik slovenske vojske. Javno ste dejali, da bi bil Albin Gutman dober načelnik generalštaba. Ali ste s tem obrambnemu ministru namignili, koga naj izbere?

Vpriči obrambnega ministra so me vprašali za mnenje o načelniku generalštaba,

»Ne nameravamo se vpletati v sedanja razmerja med vlado in opozicijo.«

odgovoril sem, da ne morem nič reči. Naslednje vprašanje je bilo, ali bi bil gospod Gutman dober načelnik generalštaba, in odgovoril sem z da. S tem pa nisem nič prejudiciral.

Kako pa komentirate napovedano degradacijo brigadirja Toneta Krkoviča, ki je pred šestnajstimi leti vodil manevrsko strukturo narodne zaščite, ki je izvedla osamosvojitve?

Prebral sem pismo, v katerem podpisani častniki generalštaba govorijo o nekaterih nepravilnostih v povezavi s Krkovičem, o njegovem ne najbolj primernem vedenju. Poslal sem ga obrambnemu ministru, naj zadevo prouči.

Mislil sem na očitke glede Krkovičeve izobrazbe. Ker mu niso priznali šolanja na vojaški akademiji v Veliki Britaniji, bi lahko izgubil čin brigadirja.

Ne morem komentirati, ker ne poznam vseh dejstev. To lahko najbolje presodi ministrstvo za obrambo.

Vojaški paradi v Sloveniji ste nasprotovali, medtem ko ste se lani udeležili parade ruske vojske ob 60. obletnici konca druge svetovne vojne. Ste od takrat spremenili mnenje o paradah?

Eno je vojaška parada v Moskvi ob 60. obletnici konca druge svetovne vojne, drugo pa vojaška parada v Sloveniji ob 15. obletnici osamosvojitve oziroma nastanka nove slovenske države. Med njima je velika razlika. Če sem skupaj z drugimi svetovnimi voditelji sodeloval na paradi v spomin na konec druge svetovne vojne,

je imelo to drug pomen. Tudi brez vojske in parade bi bil tam, toda gostitelji so se pač odločili zanj. Ker so v drugi svetovni vojni s hudimi žrtvami premagali nacistično vojsko, so priredili vojaško paradno, ki so jo v velikem delu sestavljali veterani, enote, ki so se bojevale v drugi svetovni vojni. Ne zdi pa se mi potrebno, da bi v mladi slovenski državi morali državni praznik proslavljati z vojaškimi paradami. Te so stvar preteklosti, z njimi so države napejnale mišice pred sosedi, zaradi preventivnega razloga kazale svojo vojaško moč. V današnji čas ne sodijo. Za nas in našo vojsko je pomembno, da sodelujemo v mednarodnih mirovniških operacijah in se po tej poti najbolj predstavimo doma in v svetu. Z veseljem pa sem sodeloval na proslavi ob dnevu Slovenske vojske, kjer so se predstavili njeni pripadniki in prikazali tudi svoje zmogljivosti.

Ste zadovoljni z vladno odločitvijo, da bo na proslavi slovenske osamosvojitve samo vojaški mimohod brez parade?

Podrobnosti scenarija še ne poznam. Vem samo, da so rekli, da vojaške parade ne bo.

To odločitev pozdravljate?

Seveda.

Ustava vam dopušča še en predsedniški mandat. Ali boste prihodnje leto vnovič kandidirali za predsednika države?

Morda bom, morda ne bom.

IGOR KRŠINAR